

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL SERGANČIŲJŲ CUKRINIŲ DIABETU SLAUGOS PASLAUGŲ TEIKIMO
REIKALAVIMŲ APRAŠO PATVIRTINIMO**

2008 m. spalio 10 d. Nr. V-982
Vilnius

Įgyvendindamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir pavaldžių įstaigų suvestinio 2008 metų darbo plano, patvirtinto sveikatos apsaugos ministro 2008 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. V-184, IV skyriaus 58 punktą ir Cukrinio diabeto kontrolės 2006–2007 metų programą, patvirtintą sveikatos apsaugos ministro 2006 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. 408 (Žin., 2006, Nr. [61-2218](#)), atsižvelgdamas į Cukrinio diabeto kontrolės 2006–2007 metų programos koordinavimo tarybos rekomendacijas ir Privalomojo sveikatos draudimo tarybos 2008 m. balandžio 24 d. nutarimą Nr. 3/7 ir siekdamas užtikrinti prieinamas ir tinkamas slaugos paslaugas pacientams, sergantiems cukriniu diabetu, bei racionalų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų naudojimą:

1. T v i r t i n u Sergančiųjų cukriniu diabetu slaugos paslaugų teikimo reikalavimų aprašą (pridedama).
2. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti ministerijos sekretoriui pagal administruojamą sritį.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

GEDIMINAS ČERNIAUSKAS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos sveikatos
apsaugos ministro 2008 m. spalio 10 d.
įsakymu Nr. V-982

SERGANČIŲJŲ CUKRINIŲ DIABETU SLAUGOS PASLAUGŲ TEIKIMO REIKALAVIMŲ APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sergančiųjų cukriniu diabetu (toliau – CD) slaugos paslaugų teikimo reikalavimų aprašas (toliau – Aprašas) nustato sergančiųjų CD slaugos paslaugų teikimo reikalavimus specialistams, patalpoms ir medicinos prietaisams, slaugos paslaugų rūšis ir indikacijas, šių paslaugų organizavimo ir teikimo bei dokumentavimo principus.

2. Sergantiesiems CD slaugos paslaugos teikiamos ambulatorinėse ir/ar stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau – ASPĮ), turinčiose įstaigos licenciją verstis asmens sveikatos priežiūros veikla ir teikti licencijoje nurodytas sergančiųjų CD slaugos paslaugas.

3. Sergantiesiems CD slaugos paslaugas teikia slaugytojas diabetologas, turintis galiojančią bendrosios ir/ar specialiosios slaugos praktikos licenciją bei sertifikatą teikti sergančiųjų CD slaugos paslaugas.

4. Slaugytojas diabetologas teikia sergančiųjų CD slaugos paslaugas savarankiškai ir komandoje, bendradarbiaudamas su kitais sveikatos priežiūros specialistais.

5. Šiame Apraše vartojamos sąvokos:

Sergančiųjų CD slaugos paslaugos – tai slaugytojo diabetologo teikiamos specializuotos slaugos paslaugos, nustatytos Apraše.

Konsultacinė pagalba – tai slaugytojo diabetologo teikiamos pirminės ir tęstinės informavimo ir konsultavimo paslaugos sergantiesiems CD slaugos klausimais, siekiant išvengti CD komplikacijų, atpažinti ir padėti spręsti pacientui bei jo šeimai iškilusias sveikatos ir psichosocialines problemas.

II. REIKALAVIMAI PATALPOMS IR MEDICINOS PRIETAISAMS

6. ASPĮ, teikiančiose sergančiųjų CD slaugos paslaugas (konsultacinės pagalbos), turi būti:

6.1. kėdės su atlenkiamais staleliais (8 vnt.) arba stalas ir kėdės (8 vnt.);

6.2. lenta;

6.3. spintos su lentynomis;

6.4. telefonas;

6.5. kompiuteris ir interneto ryšys;

6.6. spausdintuvas;

6.7. vaizdinių darbo priemonių (pvz., gliukomačių, insulino inektorių, muliažų, insulino pompų ir kitų savikontrolės priemonių).

7. Teikiant sergančiųjų CD slaugos paslaugas (pėdos priežiūros ir kojų opų priežiūros) turi būti:

7.1. podiatrinė daugiafunkcė kėdė pacientui;

7.2. mobili kėdė slaugytojui diabetologui;

7.3. padidinamasis stiklas su cirkuliarine apšvietimo lempa;

7.4. mobilus instrumentų staliukas;

7.5. podiatrinė šlifavimo įranga;

7.6. šlifavimo galvutės (frezų) rinkinys:

7.6.1. nagams šlifuoti (daugkartinių su maža galvute ir su didele galvute);

- 7.6.2. padams šlifuoti: laikiklis ir antgaliai (vienkartiniai arba daugkartiniai);
- 7.7. replės nagams kirpti;
- 7.8. replės jaugusiems nagams kirpti;
- 7.9. replės sustorėjusiems nagams kirpti;
- 7.10. nagų dildės (nagų kampams valyti);
- 7.11. skalpelių (ašmenų) laikiklis;
- 7.12. vienkartinių skalpelių;
- 7.13. tvarsliaivos ir medikamentų opų priežiūrai;
- 7.14. kamertonas, monofilamentai (neuropatijai tirti).

8. Sergančiųjų CD slaugos kabinetas turi atitikti reikalavimus, patvirtintus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. V-136 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 47-1:2003 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Higieninės ir epidemiologinės priežiūros reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [29-1213](#)).

III. SERGANČIŲJŲ CD SLAUGOS PASLAUGŲ RŪŠYS

9. Nustatomos šios sergančiųjų CD slaugos paslaugų rūšys:

Eil. Nr.	Paslaugos pavadinimas	Paslaugos apibūdinimas ir jos sudėtis
1.	Pirminė slaugytojo diabetologo konsultacinė pagalba	• paciento ar jo šeimos nario (susirgus vaikui) mokymas diagnozavus CD; • mokymo poreikio nustatymas; • mokymo plano sudarymas pagal 5 dienų mokymo programą; • mokymo plano vykdymas, pritaikius pacientui tinkamą būdą (grupėje ar individualus).
2.	Tęstinė slaugytojo diabetologo konsultacinė pagalba	• paciento ar jo šeimos nario (susirgus vaikui) mokymas pagal paciento poreikius; • mokymo poreikio nustatymas; • mokymo plano sudarymas; • plano vykdymas pritaikius pacientui tinkamą būdą (grupėje ar individualus).
3.	Pėdos priežiūra	• atliekamas higieninis profilaktinis, gydomasis pedikiūras; • nuospaudų, hiperkeratozės (suragėjusios odos) šalinimas; • normalių ir deformuotų nagų kirpimas; • deformuotų nagų šlifavimas specialia įranga; • jaugusių ir grybelinių nagų priežiūra; • padų šlifavimas; • pėdų patepimas odos minkštinamuoju kremu; • pacientui ir (arba) šeimos nariams žinių suteikimas kojų priežiūros klausimais.
4.	Kojų opų priežiūra	• hiperkeratozės šalinimas; • nekrectomija; • opos priežiūra; • žinių pėdų ir/ar bigių opų priežiūros klausimais suteikimas pacientui ir (arba) šeimos nariams.

IV. SERGANČIŲJŲ CD SLAUGOS PASLAUGŲ INDIKACIJOS

10. Slaugytojo diabetologo konsultacinės pagalbos indikacijos:

10.1. pacientams pirmą kartą diagnozavus CD (kodas pagal TLK-10 E10, E11, E12, E13, E14, O24);

10.2. kai nepasiekama glikemijos kontrolė (t. y. glikemija prieš valgį, po valgio ir glikolizuotas hemoglobinas neatitinka reikiamų normų);

- 10.3. atsiradus komplikacijų;
- 10.4. keičiant gydymą (pvz., pradedant gydyti insulinu, keičiant insulino preparatus, pradedant gydyti insulino pompa ar diegiant naujas šiuolaikinių technologijų priemones ir kt.);
- 10.5. sergančiosioms CD nėštumo laikotarpiu;
- 10.6. sergančioms CD planuojančioms pastoti moterims.
- 11. Pėdų priežiūros paslaugų indikacijos, kai atliekamas higieninis profilaktinis, gydomasis pedikiūras:
 - 11.1. įaugęs nagas;
 - 11.2. grybelinis nagas;
 - 11.3. nuospauda;
 - 11.4. suragėjimas;
 - 11.5. sutrikęs regėjimas;
 - 11.6. sensorinė neuropatija.
- 12. Kojų opų priežiūros indikacija – opa.

V. SERGANČIŲJŲ CD SLAUGOS PASLAUGŲ ORGANIZAVIMAS IR TEIKIMAS

- 13. Sergantiesiems CD slaugos paslaugos teikiamos šeimos gydytojo ar gydytojo endokrinologo siuntimu pas slaugytoją diabetologą.
- 14. Jei pacientui yra suteikta slaugytojo diabetologo pirminė konsultacinė pagalba, tęstinės konsultacinės pagalbos jis gali kreiptis į slaugytoją diabetologą be šeimos gydytojo ar gydytojo endokrinologo siuntimo.
- 15. Slaugytojo diabetologo konsultacinė pagalba teikiama pagal ASPI patvirtintą Sergančiųjų CD mokymo programą.
- 16. Rekomenduojama minimalios pirminės konsultacinės pagalbos trukmė – 5 dienos (5 val.). Pirminis paciento apmokymas laikomas užbaigtu, kai pacientas geba savarankiškai:
 - 16.1. nustatyti gliukozės kiekį kraujyje;
 - 16.2. teisingai susileisti insuliną;
 - 16.3. atpažinti hipoglikemiją, hiperglikemiją, ketonuriją ir imtis reikiamų priemonių joms pašalinti;
 - 16.4. atpažinti ir mokėti suskaičiuoti angliavandenių kiekį maiste;
 - 16.5. prižiūrėti kojas.
- 17. Paciento gebėjimus įvertina paslaugas suteikęs slaugytojas diabetologas. Jeigu paciento įgūdžiai yra nepakankami, gydantis gydytojas ar slaugytojas diabetologas gali pratęsti paciento apmokymą, numatydamas jo trukmę ir tematiką.
- 18. Minimalūs reikalavimai sergančiųjų CD mokymo programai:
 - 18.1. programa turi būti informatyvi, paprasta ir suprantama pacientui;
 - 18.2. į pirminės konsultacinės pagalbos programą įeina šios temos:
 - 18.2.1. CD patofiziologija;
 - 18.2.2. sergančių CD mitybos ypatumai;
 - 18.2.3. pagrindiniai CD gydymo principai (insulinas, jo sušvirkštimo būdai, geriamieji priešdiabetiniai vaistai);
 - 18.2.4. ūmios CD būklės (hipoglikemija, hiperglikemija, ketonurija);
 - 18.2.5. savikontrolė;
 - 18.2.6. vėlyvosios CD komplikacijos;
 - 18.2.7. kojų priežiūra;
 - 18.2.8. sveika gyvensena (fizinis aktyvumas, sveikatai žalingi veiksniai ir kt.);
 - 18.3. į tęstinės konsultacinės pagalbos programą įeina šios temos:
 - 18.3.1. 18.2.1–18.2.8 punktuose nurodytų temų atnaujinimas ir papildymas;
 - 18.3.2. psichosocialinė adaptacija;
 - 18.3.3. CD ir nėštumo planavimas.

19. Slaugytojo diabetologo konsultacinė pagalba gali būti individuali ir (ar) grupinė.

20. Teikiant sergančiųjų CD slaugos paslaugas suaugusiems, jei jie pageidauja, gali dalyvauti ir paciento šeimos nariai, teikiant vaikams – kartu dalyvauja šeimos nariai ar globėjai.

21. Slaugytojas diabetologas teikia pėdų priežiūros paslaugas ar kojų opų priežiūros paslaugas, atsižvelgdamas į šio Aprašo 1 priedą „Sergančiųjų cukriniu diabetu slaugos paslaugų teikimo metodinės rekomendacijos“.

VI. SLAUGYTOJO DIABETOLOGO PILDOMA DOKUMENTACIJA

22. Slaugytojas diabetologas pildo formą „Konsultacinė pagalba sergančiajam cukriniu diabetu“ ir „Diabetinės pėdos ir opų priežiūra“ (šio Aprašo 2 ir 3 priedai) ir įrašus patvirtina savo spaudu ir parašu. Šios formos saugomos asmens sveikatos istorijoje (forma Nr. 025/a) ar gydymo stacionaro ligos istorijoje (forma 003/a).

23. Sergančiųjų CD slaugos paslaugos aprašomos paciento asmens sveikatos istorijoje (forma Nr. 025/a) ar gydymo stacionaro ligos istorijoje (forma 003/a), kurioje turi būti nurodomas suteiktos paslaugos pavadinimas, data, paslaugas suteikęsio slaugytojo diabetologo vardas, pavardė, spaudas, parašas.

24. Pacientui suteiktas sergančiųjų CD slaugos paslaugas į asmens ambulatorinio gydymo apskaitos kortelę (forma Nr. 025/a-LK) įrašo ir savo spaudu ir parašu patvirtina slaugytojas diabetologas.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25. Slaugytojas diabetologas už savo veiksmus, praktikos klaidas ir profesinės etikos ar deontologijos pažeidimus atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

SERGANČIŲJŲ CUKRINIŲ DIABETU SLAUGOS PASLAUGŲ TEIKIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

1. Vienam higieniniam pedikiūrai atlikti reikalingos šios priemonės:
 - 1.1. 2 nagų šlifavimo galvutės;
 - 1.2. padų šlifavimo galvutė;
 - 1.3. nagų dildė (nagų kampams valyti);
 - 1.4. skalpelio laikiklis;
 - 1.5. skalpelis;
 - 1.6. 10 ml dezinfekuojamojo tirpalo;
 - 1.7. 5–6 servetėlės;
 - 1.8. 2 g kremo;
 - 1.9. replės nagams;
 - 1.10. kaukė su plastika, dengiančia akis.
2. Kojų opoms perrišti reikalingos šios priemonės:
 - 2.1. žirkklės;
 - 2.2. sterilios servetėlės (kiekis priklauso nuo žaizdos dydžio);
 - 2.3. skalpelis;
 - 2.4. sterilūs pincetai;
 - 2.5. 10 ml dezinfekuojamojo tirpalo;
 - 2.6. medikamentai ir tvarščiai;
 - 2.7. antrinis (sterilus) tvarstis;
 - 2.8. pleistras;
 - 2.9. vienkartinės pirštinės.
3. Higieninio profilaktinio, gydomojo pedikiūro atlikimas:
 - 3.1. pėdų oda ir nagai dezinfekuojami dezinfekuojamuoju tirpalu;
 - 3.2. kiekvienas nagas atsargiai nukerpamas;
 - 3.3. specialiu instrumentu išvalomi nagų kampučiai;
 - 3.4. nagai šlifuojami aparatu, naudojant šlifuoklius;
 - 3.5. skalpeliu pašalinama suragėjusi pėdų oda;
 - 3.6. oda šlifuojama šlifuokliais, kol pasidaro lygi ir švelni;
 - 3.7. pėda ištepama kremu;
 - 3.8. įvertinama tarpupirščių oda.
4. Higieninio profilaktinio, gydomojo pedikiūro trukmė:
 - 4.1. apie 30 min: nukerpami ir nušlifuojami nagai, esant reikalui padas šlifuojamas aparatu, pėda įtrinama kremu;
 - 4.2. apie 1 val.: koreguojami suragėję nagai, šalinamos nuospaudos, hiperkeratozė.
5. Įaugęs nagas (lot. *onychocryptosis*):
 - 5.1. nagas dezinfekuojamas odos dezinfektantu;
 - 5.2. įaugusi nago dalis žnyplėmis iškerpama iš minkštųjų audinių;
 - 5.3. gausiai plaunama steriliu tirpalu;
 - 5.4. aptveriami reikiama tvarščiu;
 - 5.5. jei yra infekcija, gydantis gydytojas informuojamas apie paciento sveikatos būklę.
6. Grybeliniai nagai (lot. *onychomycosis*):
 - 6.1. nagai dezinfekuojami;
 - 6.2. kiek įmanoma, žnyplėmis nukerpami sustorėję nagai;
 - 6.3. šlifuokliais šlifuojama visa nago plokštelė, kol suplonėja iki sveiko nago storio;
 - 6.4. jei nago plokštelė iškorėjusi, suminkštėjusi – išvaloma instrumentu;

- 6.5. dezinfekuojama;
 - 6.6. jei reikia, sutvarstoma ir prižiūrima kaip žaizda (jei nusiima visas nagas).
 - 7. Nuospauda (lot. *clavus*):
 - 7.1. oda aplink nuospaudą ir pati nuospauda dezinfekuojama;
 - 7.2. skalpeliu pašalinamas visas suragėjęs sluoksnis;
 - 7.3. dezinfekuojama;
 - 7.4. jei po nuospauda yra susidariusi opa, prižiūrima kaip opa.
 - 8. Odos suragėjimas (lot. *keratosis*):
 - 8.1. dezinfekuojama;
 - 8.2. pašalinama skalpeliu;
 - 8.3. šlifuojama;
 - 8.4. įtrinama kremu.
 - 9. Karpos (lot. *verucae*). Jei yra karpų, pacientui rekomenduojama konsultuotis su gydytoju dermatovenerologu.
 - 10. Diabetinės opos perrišimas (lot. *ulcus*):
 - 10.1. oda aplink opą dezinfekuojama;
 - 10.2. skalpeliu nuimamas suragėjęs sluoksnis aplink opą;
 - 10.3. opa išvaloma skalpeliu ir pincetu arba mechaniškai braukiant steriliu tvarsčiu, suvilgytu fiziologiniu ar steriliu dezinfekuojamuoju tirpalu;
 - 10.4. gausiai plaunama fiziologiniu ar steriliu dezinfekuojamuoju tirpalu;
 - 10.5. sutvarstoma;
 - 10.6. jei opa infekuota, gydantis gydytojas informuojamas apie paciento sveikatos būklę.
-

Sergančiųjų cukriniu diabetu slaugos
paslaugų teikimo reikalavimų aprašo
2 priedas

KONSULTACINĖ PAGALBA SERGANČIAJAM CUKRINIŲ DIABETU

Pirminis mokymas ☐ Tęstinis mokymas ☐

Vardas, pavardė _____ gim. data ____/____/____

CD tipas ____ CD trukmė ____ Gydymas : dieta ☐ tabletės ☐ insulinas ☐ HbA1c ____

Data	Temos pavadinimas

Paciento (-ės)

parašas: _____

.....

Slaugytojo diabetologo konsultacinės pagalbos indikacijos:

Diagnozavus CD ☐ nepatenkinama glikemijos kontrolė ☐ CD komplikacijos ☐ kita ☐ ____

Siunčia: gydytojas ☐ slaugytojas ☐ kreipėsi pats ☐

Mokymas praveistas: individualiai ☐ grupėje ☐

Mokymo proceso aprašas:

.....

Mokymo įvertinimas

Data:	Paciento gebėjimai	Pastabos
	Nustatyti gliukozės kiekį kraujyje	
	Susišvirkšti insuliną	
	Atpažinti hipoglikemiją hiperglikemiją ketonuriją ir imtis veiksmų joms pašalinti	
	Atpažinti angliavandenius ir suskaičiuoti jų kiekį maiste	
	Prižiūrėti kojas	

Mokymas baigtas ☐ Rekomenduojamas tęstinis mokymas ☐ po ____ metų ____ mėn.

Slaugytojas (-a) diabetologas (-ė) _____

Sergančiųjų cukriniu diabetu slaugos
paslaugų teikimo reikalavimų aprašo
3 priedas

DIABETINĖS PĖDOS IR OPŲ PRIEŽIŪRA

Pavardė, vardas _____ gim. data _____ tel. _____

CD tipas : 1 ☐ 2 ☐ Alergija _____ Nagai: sveiki ☐ pažeisti ☐ įaugantys ☐

Jautrumo sutrikimas (neuropatija) diagnozuotas ☐ ne ☐ Deformacija: nėra ☐ yra ☐ _____

Kraujotakos sutrikimas (išemija): diagnozuotas ☐ ne ☐ Amputacija: nėra ☐ yra ☐ _____

Avalynė: tinkama ☐ netinkama ☐ speciali ☐

Opos įvertinimas:

Ilgis _____ mm.

Plotis _____ mm.

Gylis _____ mm.

Infekuota ☐ ne ☐

Hiperkeratozė aplink opą: yra ☐ nėra ☐

Lokalizacija: _____ (pažymėti paveikslėlyje)

Opos priežastis: _____

Bakteriologinis pasėlis: neatliktas ☐ atliktas ☐

Slaugos paslaugų aprašas

Data	Pėdos ar kojos (-ų) opos (-ų) problema	Atlikta paslauga (procedūra)	Slaugytojo diabetologo vardas, pavardė, spaudas, parašas
